

MÍSTO ÚVODU	5
Soudobá buržoazní filozofie dějin — »dítka« krize buržoazní společnosti	12
Kríze buržoazní historiografie	19
Marxismus a filozofie dějin	28
 I. KRIZE BURŽOAZNÍ FILOZOFIE DĚJIN	41
1. Pokrokové momenty v buržoazní filozofii dějin před vznikem marxismu	45
2. Revize »základních postulátů tradičního historického myšlení« v současné buržoazní filozofii dějin	50
3. »Kritika historického rozumu« aneb rozpad rozumu	62
4. Collingwoodův pokus o překonání rozporů a slabín filozoficko-historických koncepcí novokantovců a Diltheye	90
 II. FILOZOFICKÉ PROBLÉMY HISTORICKÉHO PROCESU	105
1. Přírodní a společenské dějiny	105
2. Zákonitost v dějinách	131
Co je to zákon?	134
Kritika »argumentů« buržoazních filozofů, sociologů a historiků proti marxistickému učení o objektivním charakteru zákonů společenskohistorického vývoje	136
<i>Objektivní realita společenskohistorických zákonů</i>	137
<i>O opakovatelnosti v přírodě a v dějinách</i>	148
3. Proti indeterminismu v dějinách. Determinismus a fatalismus, nahodilost a nutnost	155
4. Historická nutnost, uvědomělé jednání a historická odpovědnost	168
5. Smysl dějin	187
Teleologické nebo finalistické pojetí dějin	187
Historie jako »vkládání smyslu do nesmyslného«	198
Smysl dějin z marxistického hlediska	202

III. FILOZOFICKÉ PROBLÉMY HISTORICKÉHO POZNÁNÍ	215
1. Historie a filozofie. Historické a logické	217
2. Historie a sociologie	233
Problém vztahu mezi historií a sociologií v buržoazní literatuře	233
<i>Pokusy redukovat historii na sociologii a sociologii na historii</i>	234
<i>Pokusy klást historii proti sociologii</i>	235
<i>»Fakt nebo interpretace« — dilemma buržoazní historiografie a pokus o jeho řešení</i>	243
<i>Vztah mezi historií a sociologií v interpretaci M. Ginsberga a E. H. Carra</i>	250
Otázka vztahu mezi historií a sociologií v marxistické literatuře	255
3. Specifičnost historického poznání	265
4. Materialistická teorie odrazu a historické poznání	270
5. Idealistická kritika materialistické teorie historického poznání jako odrazu	276
Historický fakt jako gnoseologický problém v buržoazní filozofii dějin	278
<i>Subjektivně idealistické interpretace historického faktu jako gnoseologického problému — K. Becker, T. Parsons, A. Toynbee, M. Oakeshot a G. Barraclough</i>	280
<i>Objektivně idealistické interpretace historického faktu jako gnoseologického problému — B. Croce, N. Berďajev</i>	288
<i>Historický fakt jako gnoseologický problém v interpretaci novokantovského agnosticismu u J. Huizingy</i>	291
Problém historické pravdy v současné buržoazní filozofii dějin	293
<i>Od »naivního realismu« a objektivismu k subjektivnímu idealismu, agnosticismu a mystice. »Dilema« J. Plumba</i>	294
<i>Collingwoodova kritika »zdravého lidského rozumu« a »kopernikánského obratu« F. Bradleye</i>	298
6. Kritika idealistických teorií historického poznání	311
Objektivní realita předmětu historického poznání	311
<i>Retrospektivismus jako teoretický základ odmítání objektivní reality historických faktů. Tři aspekty historického poznání</i>	312
<i>O objektivní realitě faktů historické minulosti</i>	317

— Co je to fakt? Kritika idealistických spekulací s mno- hoznačností termínu »fakt«	317
— Historický fakt na pozadí filozofického problému obec- ného a jedinečného. Kritika »realistických« a nomina- listických, empiristických a aprioristických koncepcí historického faktu	324
— Fetišizování historických dokumentů jako pramenu his- torického poznání — základ objektivismu a idealismu v historiografii	329
— Objektivní realita historického faktu	331
Co je to historický fakt?	336
— Idealistické spekulace v souvislosti s otázkou hodno- cení a výběru historických faktů	339
— Neúspěch pokusu E. Carra o řešení »dichotomie mezi faktem a interpretací«	342
— Marxisticko-leninské řešení otázky	346
Kritika Collingwoodova apriorismu	351
Historiografie a umění	358
Historie a současnost. Kritika prezentismu	361
Jmenný rejstřík	374